

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXVIII-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 19-20/ ЖОВТЕНЬ 2017 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Іван КОВАЧ

ПРАОСІНЬ В НЕБІ МОВИ

*Рече та мова, у якій
живу, немов в добротній хаті, –
як добре, що не у палаті
праосінь жде її в м'якій*

*росі, проманюючи плід
нестиглий, спраглий, удовиний,
якому ліжко-домовина
назладкує вечірній слід...*

*Земля ж бо, зорана вже пріч,
виблискує до неба мови
і прорістю, й зерном уроднім,*

*яке упало в скибки віч
любов'ю, що в захватній змові
прорветься золотом Господнім...*

У номері:

- Зустріч делегацій двох Парламентів ▶ стор. 2
- Стосовно Закону України «Про освіту» ▶ стор. 3
- Міжнародний гуцульський фестиваль ▶ стор. 4
- Турбота про бажання йти вперед ▶ стор. 5
- Два заходи – одна тема ▶ стор. 6
- «Розхристаний лягав на скрипку сніг...» ▶ стор. 7
- Зустріч з Послом України в Румунії ▶ стор. 8
- Президент України на «Параді військ» ▶ стор. 9
- На захист рідної мови і культури ▶ стор. 10
- «Система шкільництва укр. діаспори» ▶ стор. 11
- В руслі предвіщеної «Царівни» ▶ стор. 12
- Банатці в пошуках свого коріння ▶ стор. 13
- Золота осінь загостила до нас! ▶ стор. 14
- Наша Елісабета Оленюк-Луца ▶ стор. 15
- Національна нарада наших педкадрів ▶ стор. 16

Інформаційне управління Апарату Верховної Ради України

Члени Комітету у закордонних справах провели зустріч із делегацією Парламенту Румунії

Голова Комітету у закордонних справах Ганна Гопко, заступник голови Комітету у закордонних справах Борис Тарасюк, голова підкомітету з питань євроатлантичного співробітництва та євроінтеграції Світлана Заліщук та член Комітету у закордонних справах Сергій Ларін 12 жовтня провели зустріч із делегацією парламенту Румунії на чолі з секретарем Палати депутатів Джорджіаном Попом.

У зустрічі взяли участь депутати парламенту Румунії Іоан Балан, Константін Кодрян, Матей-Адріан Добровіс, Еріка Бенко, Микола-Мирослав Петрецький, Іон Хадирке, Верджініел Іударке, а також Надзвичайний і Повноважний Посол Румунії в Україні Крістіан-Леон Цуркану.

Під час зустрічі сторони обговорили актуальні питання українсько-румунського співробітництва у різних сферах.

В ході зустрічі українська сторона висловила подяку румунській стороні за послідовну зовнішньополітичну позицію Румунії та її Парламенту щодо підтримки суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України та її євроінтеграційних прагнень.

Окрему увагу під час бесіди було приділено питанню Закону України «Про освіту», що нещодавно набув чинності.

В ході дискусії румунська сторона висловила стурбованість щодо перспектив подальшої реалізації представниками румунської меншини в Україні права на здобуття освіти рідною мовою та поінформувала про позицію, висловлену парламентом Румунії в заяві з приводу нового закону України «Про освіту».

Українська сторона в свою чергу висловила переконання, що передбачені законом «Про освіту» заходи з утвердження української мови в освітній галузі не перешкоджають представникам румунської меншини вивчати рідну мову та здобувати освіту рідною мовою, відповідають міжнародним угодам, ратифікованим

Україною, та європейській практиці, а також спрямовані на створення рівних можливостей на ринку праці й освітніх послуг для всіх громадян України, незалежно від етнічного походження.

Українські депутати звернули увагу на значну державну підтримку, що надається румунській мові і румунській меншині в Україні, зокрема, в галузі освіти, і закликали румунську сторону до паритетної підтримки українській мові і освіти українською мовою в Румунії.

На завершення зустрічі обидві сторони дійшли згоди щодо необхідності продовження конструктивного діалогу після отримання висновків стосовно Закону Європейської комісії задля Демократії через Право (Венеціанська комісія) Ради Європи з метою їх подальшого розгляду Верховною Радою України.

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ СУР

• **Михайла МИХАЙЛЮКА** (1 жовтня 1940 р.) – відомого літературного критика, поета, прозаїка і головного редактора «Українського вісника», члена Спілки письменників Румунії, уродженця мальовничої Буковини, випускника Серетського українського ліцею та Факультету української мови і літератури Бухарестського університету, члена видавничої комісії. За 2015 р. нагороджений премією ім. Ольги Кобилянської. Все своє життя пан Михайлюк присвятив українській мові в Румунії, працюючи з самого початку в єдиній україномовній газеті Румунії «Новий вік», теперішнє «Вільне слово», яке покинув, щоб створити при СП Румунії 1990 р., а потім при СУР «Наш голос»; через деякий час переходить на керівництво «Українського вісника», де й по сьогодні працює.

• **Лауру-Марію ПРЕДЕСКУ** (7 жовтня 1993 р.) – бухгалтера при Союзі українців Румунії. Народилась Лаура в Бухаресті в сім'ї економістів.

• **Ананія ІВАНОВА** (14 жовтня 1946 р.) – колишнього депутата Парламенту Румунії, вихідця задунайських козаків, одного із

співзасновників філії СУР в Добруджі, керівника дитячого гурту «Дунавецькі козачки».

• **Степана БУЧУТУ** (23 жовтня 1944 р.) – уродженця найбільшого українського марамороського с. Русь-Поляна в багатодітній українській сім'ї.

Випускник Сігетського українського ліцею, Інституту електро-механіки та Бухарестського юридичного факультету при Екологічному Університеті.

З 2005 р. по 2012 р. – депутат Румунського парламенту, як представник української меншини та голова СУР за останні 10 років.

Пан Степан Бучута – автор двох книг публіцистики.

На VII з'їзді став почесним головою СУР.

З РОСИ-ВОДИ!

ХАЙ НИНІШНЯ ОСІНЬ ПРИМНОЖИТЬ ВАМ ЛІТА!

НА МНОГАЯ І БЛАГАЯ ЛІТА!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

Стосовно ст. 7 Закону України «Про освіту»

◆ Українська держава всебічно зацікавлена та докладатиме всіх зусиль для забезпечення розвитку системи освітніх закладів мовами національних меншин в Україні;

◆ Розширення викладання державною мовою жодним чином не звукуватиме рівень володіння і використання мов національних меншин, а спрямоване на забезпечення рівних можливостей для всіх громадян України на здобуття вищої освіти, доступу до держслужби, професійного розвитку тощо. Обов'язком держави є забезпечити рівні права і можливості для всіх громадян України. Таким чином, новий Закон не тільки не звукує права нацменшин і відповідає статті 22 Конституції України, адже гарантує вивчення національних мов, а навпаки - розширює можливості громадян України через володіння державною мовою. Це також повністю відповідає положенням статті Конституції 24 про заборону дискримінації на етнічній та мовній основі. Навпаки, коли представники національних меншин у школах фактично були позбавлені можливостей вивчати українську мову, якраз і створювалися передумови для такої дискримінації та звуження прав, беручи до уваги, що випускники таких шкіл де факто позбавлялися рівного з іншими права на навчання у вищих навчальних закладах на всій території країни.

◆ ЗУ «Про освіту» також передбачає підвищення рівня володіння англ. мовою, як мови міжнародного спілкування та міжнародної вищої освіти і науки.

◆ Прийняття ЗУ не призведе до ліквідації освітніх закладів (садочків, шкіл, університетів, факультетів) національних меншин, тим більше до звільнення вчителів. Навпаки, за рахунок Української держави буде проведено додаткові навчання та підвищення кваліфікації тих вчителів, які вже викладають відповідні предмети мовою національної меншини з тим, щоб вони мали змогу викладати цей предмет державною мовою. В процесі запровадження сучасної концепції двомовного викладання основних навчальних дисциплін ці вчителі є надзвичайно цінним надбанням і важливим ресурсом як для держави, так і для національних меншин. Міносвіти планує додатковий фінансовий ресурс для заохочення таких вчителів до підвищення кваліфікації та розбудови системи двомовного навчання.

◆ В бюджеті 2018 МОН вже закладено кошти на створення термінологічних словників для школярів.

◆ Закон в жодному разі не передбачає закриття угорського факультету в Ужгородському національному університеті, будь-яких приватних ВНЗ. Закон, ВЗАГАЛІ, не регулює діяльність приватних навчальних

закладів в Україні. Розвиток мережи приватних освітніх закладів будь-якими мовами викладання - вітається та підтримується!

◆ Запроваджується перехідний етап реалізації положень Закону, який, зокрема передбачатиме, поступове впровадження українознавчого циклу.

◆ Державна мова буде посилено викладатися, поряд з мовами національних меншин, з початкової школи, що дасть можливість учням бути підготовленими до навчання державною мовою у середній школі;

◆ Навчання у середній школі буде не виключно українською мовою, а включатиме значний компонент предметів мовою національних меншин. Зокрема, це включає: мову та літературу національної меншини (пп. 6, п.1 статті 7 Закону), один або декілька предметів мовою ЄС (де-факто – мовою національної меншини, п. 4 статті 7 Закону). У математико-природничому циклі будуть додані словники мовою меншини, для паралельного вивчення термінів двома мовами

◆ Специфічні моменти імплементації цієї концепції передбачає інший Закон - Про середню освіту, робота над яким завершується. Але вже на цьому етапі, практична реалізація прийнятого Закону про освіту передбачає визначення Міносвіти «верхньої та нижньої межі» кількості предметів, які викладатимуться державною мовою, та відповідно мовами національних меншин.

(Закінчення на 5 стор.)

ТРЕТІЙ ЕКУМЕНІЧНИЙ ПЕРЕГЛЯД ПАРАЛІТУРГІЧНОЇ ПІСНІ

Минуло вже три роки від часу, коли ми отримали запрошення, щоб взяти участь в Екуменічному перегляді паралітургічної пісні, відкриття якого відбулося у вересні 2015 р. в місті Сяноці (Польща).

Мабуть, проведення Боже було нам в допомозі відповісти на запрошення на цей Екуменічний перегляд, який відбувся в неділю 24-го вересня ц.р. Маючи на увазі, що так чудово і прекрасно ми відчували себе від початку до кінця, не дозволяю собі не спогадати основне, а саме: Наша Асоціація Церковного Хору «Хвалім Господа» прибула у місто Сянок 23-го вересня після обіду і в резиденції Православної Єпископії церковний хор з Польщі зустрів нас з прекрасними піснями, присвяченими зустрічі, та співами з побажанням успіхів многоліття.

У своєму слові голова організаційної комісії мітрофорний протоієрей от. Іоан Антонович, настоятель парафії «Святої Прощі» м. Сянока, привітав нас щирими євангельськими словами, а художній директор фестивалю та секретар Кола Православного Братства Св. Кирила і Мефодія пані добродійка Мар'яна Яра також виступила з чудовими привітальними словами, присвяченими нашому церковному хору – як гостю з Румунії.

У неділю вранці майже всі церковні хори як з Польщі, так і з України, взяли участь у Святій Божественній Літургії. Так що через цю присутність всіх хористів на службі можна було відмітити, що насправді панує живий та автентичний екуменізм між всіма церковними колек-

тивами та православними християнами. Вже після обіду розпочався Третій Екуменічний перегляд паралітургічної пісні прямо в приміщенні Сяноцької Церкви. Після прекрасних привітальних слів організаторів виступили колективи хорів з Польщі та з України, а між ними мав честь виступити і наш колектив – Церковний хор – з різними піснями, присвяченими Господу Богу та Пресвятій

Діві Марії і всім святым.

Наприкінці всі церковні колективи отримали від організаторів Похвальні грамоти, а щоб показати насправді правдивий екуменізм, всі церковні колективи хорів зібралися до купи і під проводом пані добродійки Мар'яни Яри проспівали разом пісню «Пливи світами, пісне любові!».

Пісня любові залунала і на спільній вечері, організованій господарями у ресторані, і на цьому закінчився цей чудовий Міжнародний фестиваль. Насправді, було важко прощатися нам, тому що ми відчували один одного близькими. Так що ніяким способом не можна було нам від'їжджати, а лише в понеділок – 25-го вересня на обіді. Організатори побажали нам щасливої дороги, та з надією, що з Божою допомогою ми знову зустрінемося і наступного року на таких заходах, також на високому рівні.

Симона ЛЕВА

XXIV МІЖНАРОДНИЙ ГУЦУЛЬСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ

(Продовження. Поч. у попередньому числі)

Підписувач цих рядків представив таку тему: «Українці Румунської Гуцульщини. Як сприйняті гуцули румунською мас-медіа». Доповідач сказав, що існує великий інтерес з румунських телеканалів та різних журналів показати історію гуцулів, звичаї та їх обряди, а також соціальне та економічне життя цього суб'єкту, якщо редактори майже зовсім не знають про ці справи, іноді контактують особи, котрі, і вони, не знають нічого про історію гуцулів. Тому в одних журналах і по телебаченнях про гуцулів Румунії подають неправильні інформації. Доповідач Юрій Чига сказав, що завжди тестує редакторів, які просять допомоги в здійсненні репортажів, і дізнався, що редактори мають дуже обмежений горизонт зі знань про гуцулів. Не знають, бо не читають. Не документуються про цей субетнос. Треба признати, що на румунській мові не має джерел для здобуття правильних інформацій головно з українських робіт на тему. Слава Богу, що в Румунії існують серйозні перекладачі, котрі можуть перекласти на високому рівні з української на румунську. Ніхто не має претензій перекласти п'яти-томну працю Шухевича «Гуцульщина», але є декілька наукових статей щодо гуцулів, котрі вийшли в «Гуцульському календарі» з Косова у львівському журналі «Гражда» О. Масляника та інших. Ось чому, в першу чергу, треба дійти до українських джерел, а це дорога – через переклад.

Я впевнений, що моя пропозиція, моє бажання сповниться, бо лише так можна дійти до правди всіх інформацій.

Другого дня на Коломийському стадіоні в селі Королівка відбулося урочисте відкриття «XXIV Міжнародного гуцульського фестивалю», де всі райони Гуцульщини, Буковини, Івано-Франківщини та Закарпаття пройшли перед офіційною трибуною, зупинилися 2-3 хвилини, виконуючи маленьку артистичну програму, з якою прибули до Коломиї на Гуцульський фестиваль.

Перед фотографування великої колони фестивалю мене зупинила учителька біології М. Хромей, котра відповідала за колону артистів-аматорів Путильського району, а на моє запитання пані Хромей мені сказала, що путиляни прибули до Коломиї двома автобусами, всього 65 осіб. Одні райони займали більше місць.

Артистичні програми були розсудливо поділені по концертних залах міста, люксовими ресторанами і також на львівському стадіоні у с. Королівка.

Скрізь зали та стадіон були переповнені. Можу сказати, що довкруг стадіона для людей було десятки кйосків із пивом, їжею, всілякими алкогольними і неалкогольними напоями, продуктами, солодощами, і багато кйосків із натуральним медом із цілком доступними цінами та гарантією, що то справжній, натуральний мед.

Скрізь весело, приємно, люди, а голов-

но жінки, гарно одягнені, що ніколи не дається вірити, що Україна, через російсько-українську війну на Сході, знаходиться в глибокій економічній кризі.

Фестиваль урочисто закінчився в неділю, 13 серпня. Артистичним керівником, активістом Всеукраїнської Асоціації «Гуцульщина», діячем гуцульського мистецтва, музики, письменникам та іншим важливим особам Голова Всеукраїнського товариства «Гуцульщина» пан Дмитро Стеф'юк вручив почесні грамоти.

На закінчення фестивалю прапор Всеукраїнського товариства було передано керівникам м. Яремча, де відбудеться наступний фестиваль.

Союз українців Румунії має гарні стосунки із Всеукраїнським товариством «Гуцульщина». Існує співпраця не лише на ниві культури, але й в економічних справах. Обидві сторони стараються в реабілітації дороги із Галичини до Полян та Вишавської Долини.

На фестивалі були присутні делегації українців з Польщі, Придністров'я, Казахстану, Балтійських республік, та румунська була найчисленніша.

Наша делегація була в опіці пані Ярослави Ткачук, доктора історії, генерального директора Національного музею „Гуцульщина та Покуття“. Все було чудово!

Повернувшись додому, з ким я зустрічався, розказував, як член делегації, як було на фестивалі. Мене запитували, де знаходиться Коломия, чи далеко від Чернівців, чи велике місто, як проживають там люди і т.д.

Тому хочу подати кілька інформацій про місто Коломию.

Адміністративно Коломия належить Івано-Франківській області. До міста Коломия можна добратися автобусом та поїздом із Чернівців. Відстань – 70 км. За 60 гр. – це 2 євро – квиток авто, півтора години – поїздка автобусом від Чернівців до м. Коломиї.

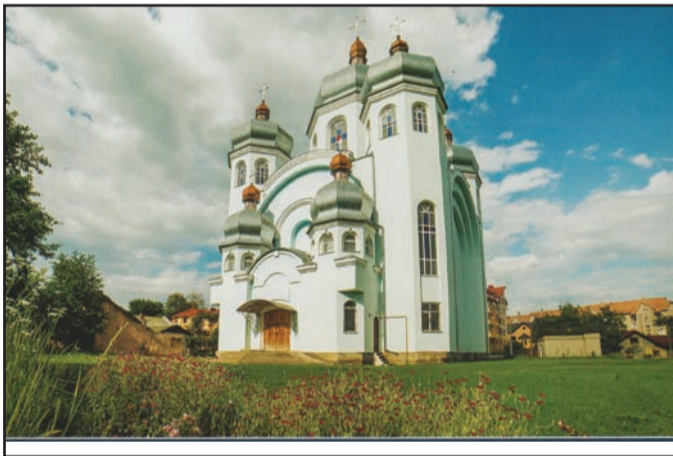
Поїзд та автобус, котрі їздять до Івано-Франківська, проходить через місто Коломия, де існує велика залізнична станція та просторий автовокзал.

Коломия – стародавнє місто. Перша літописна згадка про Коломию належить 1241 року, хоча вік міста значно більший. Навіть розгадку походження міста – у глибині періоду індоєвропейської єдності.

Археологи підтверджують, що Коломия починалася з військової фортеці, збудованої в середині XII ст. Ця фортеця була збудована на високому лівому березі річки Чорний Потік. Це був першим укріпленим центром первісної Коломиї. Він охороняв головний сухопутний шлях, Барладську дорогу, що вела з Європи через Галич, Нижній Дунай, де опиралася в тодішні кордони Галицької держави.

XIII ст. під час монгольсько-татарської навали майже всі давньоруські міста перестали існувати. Тоді ж, у 1259 р., коли монгольський наступ зажадав від Данила Галицького, щоб зруйнував всі галицькі закріплення, де була спалена і Коломийська фортеця.

(Далі буде)
Юрій ЧИГА

«ВІДЧУВАЄТЬСЯ ТУРБОТА ПРО ГРОМАДУ І БАЖАННЯ ЙТИ ВПЕРЕД»

Міністр закордонних справ України Павло Клімкін заявив про "позитивний діалог" із румунським колегою Теодором Мелешкану щодо закону про освіту. Про це глава українського зовнішньополітичного відомства написав на своїй сторінці у Twitter.

"Позитивний діалог з румунським колегою. Відчувається турбота про громаду і бажання йти вперед", – написав він.

За словами Клімкіна, сторони домовилися про продовження конструктивної співпраці у сфері освіти, у т.ч. з урахуванням рекомендацій Венеційської комісії.

"Нам вкрай важливо наполегливо працювати з етнічними громадами, щоб довести правильність освітньої реформи і пояснити шлях вперед", – наголосив глава МЗС України.

Водночас у прес-центрі МЗС додають, що Клімкін під час свого робочого візиту до Бухареста 13 жовтня провів також переговори з міністром з питань румунів звідусіль пані Андреєю Пестирнак, делегацією Парламенту Румунії з питань ініціювання діалогу з українськими інституціями для забезпечення захисту прав громадян, які належать до румунської меншини в Україні.

"Павло Клімкін поінформував представників румунської сторони щодо Закону України про освіту, наголосивши, що метою статті 7 є розширення можливостей для самореалізації представників національних меншин. Повідомлено про готовність до діалогу з представниками румунської національної меншини в Україні та співпраці з Румунією, спільних дій щодо імплементації Закону "Про освіту" в рамках підготовки закону про середню освіту та навчальних програм з урахуванням висновків Венеціанської Комісії", – зазначають у МЗС.

Наголошується, що під час зустрічі з Мелешкану було також обговорено широкий спектр питань двостороннього порядку денного, які становлять стратегічний інтерес для двох країн, продовження економічної співпраці, у тому числі в рамках реалізації домовленостей другого засідання Українсько-Румунської Спільної Комісії з питань економічного, промислового, наукового та технічного співробітництва.

Були обговорені питання транскордонного співробітництва, розширення інфраструктури на пунктах пропуску через спільний українсько-румунський кордон та співпраця у забезпеченні освітніх потреб обох національних меншин.

Зазначається, що міністр закордонних справ Румунії підтвердив незмінну позицію Румунії у питаннях суверенітету та територіальної цілісності України, продовження санкційного режиму стосовно Російської Федерації, підтримки євроінтеграційних прагнень України, зокрема під час 5-го саміту "Східного партнерства".

За результатами проведених переговорів глави зовнішньополі-

Павло Клімкін і Теодор Мелешкану

тичних відомств України та Румунії дали спільну прес-конференцію для румунських засобів масової інформації.

Також Клімкін дав інтерв'ю провідним румунським ЗМІ: каналу новин "РеалітатяТВ" і газеті "Лібертатя".

Нагадаємо, що президент Петро Порошенко підписав закон України № 2145-VIII "Про освіту", ухвалений Верховною Радою України 5 вересня 2017 року. Застереження проти нього висловили Угорщина, Румунія, Болгарія, Росія та Молдова. Крім того, Угорщина заявила про намір блокувати зближення України з Євросоюзом.

12 жовтня Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ) під час дебатів ухвалила резолюцію щодо українського закону "Про освіту". Українську владу, зокрема, закликали прислухатися до зауважень Венеційської комісії, а також продумати "більш гнучку модель" двомовної освіти з урахуванням інтересів тих, хто належить до корінних народів та національних меншин.

Під час дебатів у ПАРЄ багато делегатів звинуватили Україну в тому, що вона не зробила цього раніше, ще до ухвалення документа. Насправді до закону було багато питань. Доповідач естонської делегації в ПАРЄ назвав закон "Про освіту" нереалістичним, а член молдовської делегації висловив думку, що закон відмовляє в ідентичності понад 250 тис. молдаван в Україні. З боку Угорщини була заява, що таким чином Україна сама ж дестабілізує обстановку в своїй країні.

Стосовно ст. 7 Закону України «Про освіту»

(Закінчення. Поч. на 3 стор.)

Перелік предметів визначатиметься затвердженням Міносвітою стандартом, який формується з урахуванням результатів консультацій із зацікавленими іноземними країнами.

◆ Окрім того, перехід викладання на державну мову інших предметів здійснюватимуть ті самі вчителі, які зараз викладають ці предмети мовами національних меншин після відповідної перекваліфікації.

◆ Для імплементації Закону будуть розроблені окремі навчальні програми, які розроблятимуться з урахуванням мовних особливостей кожної з національних меншин в консультаціях з громадами та нашими закордонними партнерами.

◆ На даному етапі розвитку нашої країни, важливо розвивати українську мову та слідувати приписам усіх наших міжнародних зобов'язань, де йдеться про те, що будь-які кроки на підтримку мов національних меншин не мають нести шкоди державній мові.

◆ Редакція статті 7 Закону України «Про освіту» відповідає Конституції України, усім взятим на себе міжнародним зобов'язан-

ням враховує Гаазькі рекомендації щодо прав національних меншин на освіту, а також положення міжнародних двосторонніх документів щодо забезпечення освіти рідною мовою. Забезпечення умов для належного засвоєння державної мови відповідає положенням внутрішніх і міжнародних законодавчих актів щодо того, що гарантування прав національних меншин не може здійснюватися на шкоду державній мові.

◆ Враховуючи міжнародний резонанс українська сторона передасть згаданий закон на експертизу до Ради Європи та готова до проведення окремих консультацій з представниками зацікавлених держав для спільного вироблення механізму імплементації нового Закону України «Про освіту».

◆ Україна вважає, що національні меншини слугують містком дружби та тісної співпраці з країнами, які ці меншини представляють. Проте, роль містка буде неповноцінною без належного володіння національними меншинами державної мови.

◆ Президент України підписав зазначений закон 25 вересня 2017 року. Водночас, Глава держави підкреслив важливість неухильного дотримання при здобутті освіти гуманітарних прав національних меншин, які проживають на території України та звернувся до Міністерства закордонних справ та Міністерства освіти – провести необхідні консультації з європейськими партнерами, в тому числі з Радою Європи.

ДВА ЗАХОДИ – ОДНА ТЕМА

Так би можна назвати сьоголітні художні події, які відбулися на банатській землі і мають ту ж саму мету. Мова йде про подію з 22-го липня ц.р., яка відбулася у відомому центрі української культури селі Копашиль Караш-Северінського повіту на тему: «Переселення закарпатських українців на початку ХХ-го століття у південно-західну частину Банату», а 13-го серпня у відомому селі Щука Тіміського повіту відбулася подвійна подія, а саме – 230 років від створення села Ебендорф німецькими колоністами та 50 років від переселення марамороських українців у село Щука (Ебендорф) Тіміського повіту.

Треба уточнити, що село Щука – це колишнє село Ебендорф, яке було засноване німецькими колоністами на розпорядження імператора Йосифа Другого, тому що банатські краї не були достатньо заселені.

50 років тому жителі німецького походження переселилися в Німеччину, а значне число українців із марамороського села Поляни закупили хати і землі, ставши жителями села Щука.

Такими дорогами ходили керівники Караш-Северіну і Тімішу для того, щоб влаштувати дві історичні події, які стосуються змісту банатських українців, що почали свою мандрівку наприкінці 19-ого і на початку 20-го століть.

Що стосується першої події, відбутій у селі Копашиль, треба підкреслити присутність голови СУР, депутата пана Миколи-Мирослава Петрецького разом із дружиною.

У своїм слові пан Петрецький підкреслив значну роль художніх колективів у вихованні людей, взагалі, а естетичну роль, зокрема. Тому широкий досвід доказує, що із культурною людиною набагато легше працювати.

На згаданім святі, де панувала тема переселення, відповідні фахівці, як, наприклад, проф. Петро Кимпану та Михайло Бобик, розповіли публіці про роль згаданих переселенців, у створенні нової національної меншини на території Банату поряд з іншими меншинами, які раніше поселилися на території Банату.

Треба визначити, що до цієї групи належать й інші українці, які переселилися до Банату, починаючи з кінця першого 50-річчя, особливо у Тіміський та Арадські краї.

В другій частині Копашильського заходу пройшли художні виступи колективів, які приїхали з далеких країв, і місцевих колективів.

Приємний спогад останеться від виступу жіночого колективу села Луг над Тисою під керівництвом умілих рук пані Анни Самбор, яка у своїй праці з колективом настоює на ясному вираженні музичних складів, на приємній мелодійності і на швидкості пісні, яка лишається в пам'яті глядачів. Пані Самбор робить це, щоб співачки вільно співали, не насилу, щоб передати і слухачам хочби частину мелодій, коли не всю пісню.

Гарний, приємний склад має пісенний колектив, який іде шляхом культури посіяного щілими поколіннями, у склад якого входили учителі Василь Мешко, Д-тро Горничар, Іван Шмуляк (інженер), Микола Павлюк, Мануляки, священник Іван Хортик та багато інших.

Інший колектив, який визначився, це мішаний хор «Голос Негостини», керований проф. Миколою Крамарем. Хор складається з жінок та мужчин, надарованих чудовими голосами. Поступово праця з цими чудовими голосами принесла задоволення не лише значним числом пісенного репертуару, але й чистим виразом музичних звуків, інтонацією та переживанням кожного звуку.

Такий виступ хору, у якому всі як один, праця диригента і хору заслуговує найвищу оцінку.

Колектив «Тріо Грін» – це музичне диво не лише вдома, але й на сцені, де не лиш Микола, але й Анна та Ніколета відчують себе у «царстві квітів», не знаючи котрі вибирати.

Підлегла чотириструнна Ніколітина скрипка мусить грати так, як хоче її мати. Микола своїми «сопільчатами» завойовує світ і з допомогою Анни, яка виражає: «Доспіють черешні», а він все не прийде, але треба надіятися, що є, й розв'ється листя...

Корнуцильські «Барвіночки» стараються досягнути найкращі результати так, як це лишили їм старші «Барвінки». Помаленьку і полегеньку доб'ються і вони свого.

Хоча надворі вибухла велика буря, яка повалила дерева, дахи та інші шкоди наробила, концерт не переставав іти у продовженні. У цей напрям ведучий концерту проф. Михайло Бобик повідомляє про картину, подаровану професором Іваном Боднарем Карашсеверінській організації СУР, про книжку Дениса Онищука, подаровану його сином.

На закінченні виступив хор «Голос українців», виконавши низку українських авторських пісень і обробок: «Ой зацвіла ліщинька», «Ішло дівча лучками» та сильно бажану сюїту копашильських народних пісень «Тече вода з-за города».

Потім публіка почула недавно відроджену пісню «З високої полонини», яку копашильські легіники завжди співали, особливо опівночі, коли ішли із вечорниць, підкреслюючи, що мила «зчарувала» легіника так, що ні найліпші лікарі не допоможуть.

Але й жінки борються за «продаж» чоловіків, та до кінця переконують їх життя, що чоловік дуже корисний у господарстві:

«Ой стала я, подумала –
З кінями треба возитися,
А з грошима треба носитися,
А мій милий чорнобривий,
До роботи не лінювий,
Він до мене та й добився».

Концерт кінчається, дякуючи за присутність глядачам, за виступ гостей, за виступи далеких художніх колективів.

Художнім колективам були вручені відзнаки і дипломи після виконання пісні «До побачення».

Друга подія відбулася набагато пізніше, а саме 13-го серпня ц.р., у Будинку культури села Щука Тіміського повіту.

Захід відбувся у двох великих розділах:

1. Круглий стіл.
2. Художньо-артистичні виступи.

Круглий стіл складався із значних особистостей країни і повітів.

Голова Союзу Українців Румунії і депутат Микола-Мирослав Петрецький, примар села Щука, два повітові радники, голова СУР Тімішу Юра Глеба, голова СУР Караш-Северіну Іван Лібер, протоієрей свящ. Ілля Албічук та інші ведучі особи.

Тут було обговорене село Щука – від його формування під назвою Ебендорф іще від імператора Йосифа II-го, життя німецьких колоністів протягом 230-ох років, після чого жителі села німецької національності почали покидати рідне село і переходити до Німеччини, а замість них почали прибувати нові жителі – українці із марамороського села Поляни.

(Продовження на 7 стор.)

Іван ЛІБЕР

Костянтин МОРДАТЕНКО

«Розхристаний лягав на скрипку сніг і помирав у неї на колінах...»

*Щиро вітаю "Вільне слово" і,
насамперед, тебе, мій друже Іване!*

*У мене все гаразд — як це може бути у пенсіонера...
Вирішив потурбувати з такого питання.
У місті Біла Церква, що на Київщині, є велими самобутній і талановитий поет Костянтин Мордатенко.
Він здебільшого друкує (найже щодня!) свої твори у Фейсбук.
Знаю, що "Вільне слово" часто друкує українських авторів. Хоч запропонувати на твій розгляд лише кілька поезій цього автора. Якщо буде до вгодоби — можеш говорити з ним про друкування його творів у "Вільному слові".
Низкий уклін твоєї дружині!
З повагою та доброю пам'яттю — Віорел Котик*

рік народження 4 липня 1975

А скрипка закохалась в перший сніг,
а скрипка цілувала білі губи;
а сніг валив, летів, ліпив навскіс,
лушпарив, товк, аж коні рвали упряж;
а сніг сопів, засліплював і лип,
чіплявся, ліз, нав'язувався мокрий,
а скрипка мліла, марила, коли
він кружеляв замріяний, безмовний;
а скрипка непритомніла всі дні,
як падав сніг, німіла, задихалась;
а музика ходила по воді,
а музика шукала шлях до храму;
а світ стояв у білому рядні,
слова на струнах мокли непотрібні,
розхристаний лягав на скрипку сніг
і помирав у неї на колінах...

Шинкар стоїть, як стиглий сонях,
мов розпорядчик грішних доль,
і живить горла пересохлі,
як землю виорану дощ;
в захожих — лица борознисті,
з чарчиною — усяк блажен;
і цигарковий дим із ніздрів
летить, як білий цвіт з вишень;
прощення тут шукають винні,
і милосердя кожен варт;
а пазухи в дівчат, як хвилі,
що вітром здійняті до хмар;
німує храм золотоголавий...

в корчмі прибудні з Богом — квіт,
бо стільки лих позаливали,
що можна б світ весь утопити...

Дзвоник у корови зателенькав,
тупнув грім ногою і затих;
і запахло листя молоденьке
солодко, неначе перший сніг;
збільшується день лопухуватий,
набрякають морди в конюшин;
ця Весна самотня, як бувають
іноді самотніми жінки;
сонце розляглося, мов кіт на дровах,
явориться бджоляна гульба,
де горить свічками «за здоров'я»
в землю стос наштрихнутих кульбаб;
косу розплела Весна білява,
їсть голодна вимокле груддя;
яблунево плечі виставляє,
пазуху оголює в садах;
пнеться лабузинням норовистим,
спить в корчах, бундючиться усім:
горобцями, що в калюжах киснуть,
вітром, що в траву упав без сил;
під ногами вицвіт, наче мармур,
спогади розмелені на дерть,
ця Весна, як жінка, що все має,
лиш своїх не матиме дітей...
Цідилася світань з вербових перс,
де цвіркуни в тумані миють лапки,
я Вами марив, як дощами персть;

як пролісок волошкою, заслабнув;
а Ви були, як липа, чарівні,
в якій джмелі пасуться над водою,
а я томився, мов на сонці сніг
необмолочений, накритий толем;
зронив пелюстку заячий крівець,
коли моє серцебиття підслухав;
із перерізаних блакиттю вен
тече любов і гусне поцілунком...

Я йду розхристаний і п'яний,
рівної ходи у хмарок вчусь,
вітерець гарячими руками
розкуйовджує мій вигорілий чуб;
не кажіть, що розбишака, неук,
ліпше задрить — я ще молодий,
бо чомусь так дихається легко,
мов Господь гріхи всі відпустив;
на бордюр присів спочити трошки,
сиплеться під ноги білий цвіт,
широко всміхаюся перехожим,
а вони відводять очі вбік;
горобці дзеленькають, мов дзвони,
сонце, як розбитий з медом глек,
я стирчу, мов крихта на долоні,
помежи скляних, бетонних скель;
підбігає дворовий собака,
вилинялий весь, але міцний
і здійнявши раптом задню лапу
на мою брудну штанину счить;
а мені так добре і так любо!
я дощу сліпого рідний син!
підведіть, за руку взявши, люди!
бо не можу встоять від весни...

ДВА ЗАХОДИ...

(Закінчення. Поч. на 6 стор.)

Тут було виражене задоволення мешканців села щодо їхнього життя, місця праці, можливість учитися у сільській школі, розгортати художньо-культурну діяльність, молитися у церквах, до яких належить кожний житель села.

Була відзначена співпраця і порозуміння між жителями і між різними організаціями села для створення дедалі кращого життя всіх його жителів.

Значне число присутніх на зібранні підкреслили, що село Щука знаходиться на високому рівні з господарчого боку, що завдячується не лише доброму господарюванню сільської ради, але й жителям, які свідомо працюють і гарно утримують свої господарства. Було підкреслено, що багато майстрів села Щука працюють у всій країні, доказуючи свою майстерність, за що мають і добрий заробок.

У місцевій школі вчать понад 300 школярів і дошкільнят. Багато аспектів із с. Щука було обговорено до і після засідання, але час минав непомаду, дещо примушувало переходити на установлений порядок, бо саме слідувала кінцева частина — концерт, представлений місцевими художніми колективами та гостями.

На концерті виступив місцевий молодіжний колектив, який гарно виконав свої місцеві українські пісні та пісні з репертуару відомої співачки Василяни Бойчук.

Виступив і гурт співаків середнього віку, які не знали кінця радощів на сцені, вони виконавши низку місцевих народних пісень.

Карашсеверінські голоси не осталися позаду, виконавши найкращі пісні із свого репертуару: «Тече вода з-за города», «Ой Дунайчику», «Марамориш», «Посадив я черешеньку узими».

Довго ще тривав концерт, звідки глядачі мали нагоду висловити власне оцінення різних виступів.

Концерт закінчився пізно, та деякі глядачі бажали слухати виступаючих ще і ще та бачити їх виступи на сцені!

ПЕРША ЗУСТРІЧ УКРАЇНЦІВ-СУРІВЦІВ БУХАРЕСТА З НОВИМ ПОСЛОМ УКРАЇНИ В РУМУНІЇ

В центральному приміщенні Союзу українців Румунії в Бухаресті 17 жовтня ц.р. пройшла перша зустріч українців-сурівців Бухареста з новим Послом України в Румунії Його Ексцеленцією паном Олександром Баньковим. Зустріч відбулася з участю і за сприяння голови СУР, депутата Румунського Парламенту від української меншини в Румунії пана Миколи-Мирослава Петрецького та засновників Союзу в 1989 р., головних редакторів українських часописів, голови Бухарестської організації

СУР. Зустріч пройшла в теплій, ширій атмосфері. Були обговорені питання, що стосуються освіти українською мовою в Румунії, української православної церкви в Бухаресті, дальшої

співпраці Союзу українців Румунії та Посольства України в Румунії і питання, що пов'язані з добросусідськими відносинами між Румунією та Україною.

Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Фото: Ірина МОЙСЕЙ

Відзначення 20-річчя відновлення Педагогічного ліцею ім. Тараса Шевченка в Сігеті

20 жовтня 2017 р. керівництво педагогічного ліцею разом із СУР організували святкування 20-ї річниці від відновлення Педагогічного ліцею ім. Тараса Шевченка в Сігеті. Це єдиний україномовний ліцей в Румунії.

Урочисті заходи було відкрито круглим столом на тему „Актуальні питання навчання рідною мовою“. Були присутні директор ліцею Касіян Піцура, мер міста Хорія-Васіле Скублі, депутат Парламенту Румунії та голова СУР Микола-Мирослав Петрецький, представник Посольства України в Румунії Євген

Левицький, радник у Міністерстві національного виховання Румунії Ельвіра Кодря, голова Української всесвітньої координаційної ради Михайло Ратушний, представники МЗС Румунії, Товариства Україна-Світ, Шкільного повітового Інспекторату та інші.

Після круглого столу учасники відвідали ліцей. У ліцеї побачили українські культурні традиції (вечорниці, виготовлення релігійних ікон, виставки творчих робіт по малюванню та традиційних українських стравах), організовані викладачами та учнями ліцею.

Завершив урочистий день святковий концерт. На концерті були присутні артистичні колективи педкадрів та учнів, а також ансамбль „Козачок“ із с. Балківці Сучавського повіту та вокальні гурти з України. Святковий концерт був записаний для трансляції по Першому національному телеканалі Україна 1 відомим телеведучим Мар'яном Гаденком.

Щодо історії цього ліцею, слід згадати, що він був заснований 1944 р. в м. Сігету-Мармаціей, пізніше, за кілька років, набуває педагогічного профілю, а в 1960 році переходить на румуномовне навчання. В 1997 р. був відновлений україномовний ліцей, який розпочав свою діяльність з урочистою церемонією, на якій були присутні Президент Румунії Еміл Константінеску та міністр освіти Вірджіл Петреску. З 1997 року директорами ліцею були викладачі Федір Попович (1997 – 2006 рр.), Михайло Кучіча (2006 – 2012 рр.), Мар'ян Гербіль (2012-2013 рр.), а з 2014 р. – Касіян Піцура.

Роман ПЕТРАШУК

Виступ Президента під час урочистого заходу «Парад військ» з нагоди 26-ої річниці Незалежності України

**Ваша святосте!
Ваші блаженства, всечесні отці!
Шановне українське воїнство!
Високоповажні іноземні гості!
Дорогі співвітчизники і українці
всього світу!**

Сьогодні начебто і не кругла дата. Не ювілей. Але двадцять шостий рік Незалежності все ж таки став особливим. Він виявився щедрим на кілька позитивних подій. Вони залишать свій слід в нашій історії і вплинуть на наше майбутнє.

На двадцять шостому році Незалежності ми успішно завершили боротьбу за ратифікацію Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Щоб заблокувати цей процес, Москва доклала ще більших зусиль, ніж свого часу до зриву підписання самого договору.

Є така приказка: «Собаки брешуть, вітер віє, а караван, наш український караван, – іде». Першого вересня, через тиждень, Угода набирає чинності і стає для нас дорожньою картою реформ. А дорога у нас одна – широкий євроатлантичний автобан, який веде до членства в Європейському Союзі та НАТО.

На двадцять шостому році Незалежності на цьому шляху ми зруйнували візову завісу. Громадяни України отримали заслужене право вільно подорожувати до країн Євросоюзу. Угода про асоціацію і безвіз – це те, що є переконливим свідомством про наш остаточний – де-факто і де-юре – розрив з імперією. З тією, яку Рональд Рейган назвав «імперією зла». Сподіваюся, присутній тут міністр оборони США Джеймс Меттіс підтвердить коректність цитати. А от за точність визначення ручаємось вже ми, українці, – бо відчули його на власному досвіді.

На двадцять шостому році Незалежності ми, нарешті, вийшли із глибокого шоку, болю і випробувань, які спричинила для української економіки російська гібридна агресія. Відновили зростання ВВП, і подальші прогнози – позитивні. Це створює можливості до поступового відновлення рівня життя українців.

Про те, що найгірше, найважче, найболісніше вже позаду, можна говорити доволі впевнено. З одним лише застереженням. Ми не знаємо, що в голові у «того, хто сидить за поребріком» і посилає до нас тих, про яких сам каже «их там нет».

Найменше, чого хоче Росія, так це успішної України. Наче вона взагалі ніякої України не сприймає. І тому в кремлівських «лабораторіях» то Новоросію видумують... То, як-от зовсім нещодавно, проголосили Малоросію.

Ну, що на це скажеш?

«Нехай собі, як знають, божеволіють, конають, - а нам своє робить!».

І хоча це рядок вже радянського Павла Тичини, він цілком годиться як наша відповідь росіянам.

У нас нема жодних сумнівів, що попри

всі труднощі, Україна буде успішною. І українці будуть успішними. Незалежність дала нам шанс, якого ми не можемо змарнувати. Дивимось в майбутнє і йдемо вперед!

Погляньте на цей Майдан. Не на трибуну, а на плац. Тут, перед вами – справжня еліта українського суспільства, наші захисники і гаранті Незалежності. Дозвольте повторити те, що я вчора тут на Майдані казав, відкриваючи виставку зброї та військової техніки. Це навмисно, до речі, так задумано, щоб вона не промайнула та поїхала, а стояла. Щоб її можна було уважно роздивитися у всій красі та у всій силі.

Так от: найміцніше «залізо» в нашій армії – це те, з якого зроблені наші воїни.

Це – 42 Героя України! Зараз я можу назвати імена сорок третього та сорок четвертого. Двадцятитрьохрічний лейтенант Василь Тарасюк, мужній оборонець Авдіївської промзони – однієї із самих гарячих точок на теперішній лінії зіткнення.

І капітан Євген Лоскот, який в чотирнадцятому році зупинив рух колони російських військ в бік Щастя. Потрапивши в оточення, останньою гранатою він підірвав себе, вигукнувши при цьому «Слава Україні!».

Укази про присвоєння їм найпочеснішого звання підписані мною сьогодні. Двісті учасників параду ще раніше відзначені державними нагородами за фронтову звитягу.

Двісті тисяч пройшли через шість хвиль мобілізації. Вже близько ста тисяч – зараз добровольцями пішли служити за контрактом. 130 тисяч воїнів із бойовим досвідом зараховані до мобілізаційного резерву. І у разі загострення ситуації – готові швидко повернутися до строю.

Це – армія, яку підтримує весь український народ. Це по-справжньому народна армія!

Шановні співвітчизники!

Ми схилиємо голови перед пам'яттю героїв, які віддали свої життя за мирне майбутнє України. Вклонімося кожній українській родині, яка втратила чоловіка чи сина, матір чи доньку.

З особливим болем саме в ці дні згадуємо героїв Іловайська. Їх підступно атакували регулярні підрозділи російської армії, які вдерлися на нашу землю – без оголошення війни, як колись Гітлер.

Вічна пам'ять воїнам, які полягли в боях за вільну, незалежну Україну.

Вічна їм слава!

І прошу вшанувати хвилиною мовчання українських воїнів і мирних громадян України, які загинули у війні, що її розв'язав російський агресор. Загалом, понад десять тисяч українських життів – на совісті Кремля. Повік не забудемо, і не пробачимо ніколи. І нікому!

Дорогі українці!

Це вже не вперше, коли Москва намагається придушити українську Незалежність. Про це нагадують знамена, які з хвилини на хвилину відкривають парад. І прапори Першого Українського полку імені Богдана Хмельницького та Третьої Залізної дивізії Армії Української Народної Республіки. З російсько-більшовицькою ордою вони билися ще на початку минулого століття.

Є три головних висновки з літопису Української національної революції минулого століття, які варто знати кожному. Ми маємо бути сильними і приділяти належну увагу своїй армії для того, щоб не годувати чужу. Сто років тому це зрозуміли надто пізно.

Ми маємо бути єдиними. Навіть найміцніші мури впадуть, якщо всередині фортеці панує внутрішній розбрат. Сто років тому саме він став причиною втрати державності. Але ще давні мудреці казали: «Мужність творить переможців, єдність творить непереможених».

Маємо шукати і триматися за союзників. Сто років тому залишилися сам-на-сам з Росією, а вижили тільки ті нові держави, які мали належну зовнішню підтримку.

Тепер все інакше. І я впевнений у нашій армії. Вона є в найкращій формі, ніж будь-коли, – і це, до речі, оцінка європейських аналітичних центрів. Але попереду ще багато роботи із її зміцнення та модернізації, набуття нею повної сумісності зі стандартами НАТО. Ми шукаємо і знаходимо асиметричні та ефективні рішення, щоб в тривалій історичній перспективі стримувати російську армію, – найбільшу в Європі і третю в світі.

(Продовження на 16 стор.)

80 років тому 15 тисяч закарпатських українців стали на захист рідної мови і культури

До 80-річчя Всепросвітянського з'їзду в Ужгороді

17 жовтня 1937 р. став днем навечно вписаним в українську історію Закарпаття. Саме тоді в Ужгороді відбувся величний Всепросвітянський з'їзд на підтримку рідної мови і культури. Ця неординарна подія, широкомасштабна народна акція яскраво засвідчила вікові прагнення закарпатців до волі, до культурної і політичної єдності з українцями інших українських земель, стала іспитом на їхню національну зрілість. Великий просвітянський здиґ за своєю масовістю, імпазантністю (15 тисяч учасників з понад 300 сіл і міст Закарпаття, 12 духових оркестрів, 25 греко-католицьких священників та кілька десятків отців Василіян на чолі походу, 190 таблиць з написами сіл, 128 синьо-жовтих прапорів і кілька тисяч малих синьо-жовтих прапорців) та значущістю щодо утвердження і поширення у краї української національної ідеї, за винятком кількох місяців творення у 1938–1939 рр. Карпатської України та велелюдних народних віче 1989–1991 рр., коли розхитувалися підвалини тоталітарної большевицької імперії і виборювалася незалежність України, аналогів в історії Закарпаття немає.

Нині, коли різної масті українофоби й «автономісти» кричать на всі лади, що українська ідея чужа закарпатцям, що вона насильно занесена у наш край штиками Червоної армії і залізною рукою Сталіна, не завадить познайомитись з документальними матеріалами про з'їзд «Просвіти» 1937 р. в Ужгороді, який став великим днем української правди, української єдності.

Прологом до з'їзду був «Маніфест до українського народу Підкарпаття» (з підзаголовком «В мові живе народ») 1 жовтня 1937 р., підписаний від імені 24 українських громадських, культурних і політичних організацій Закарпаття їх провідниками – Августином Волошином, Юлієм Брацайком, Михайлом Брацайком, Миколою Долинаєм, Юлієм Реваєм, Федором Реваєм, Августином Штефаном, Василем Свереняком, Іриною Невицькою, Марією Долинай, Василем Гренджою-Донським, Василем Гаджегою, Іваном Григою, Степаном Клочураком, Віктором Желтвасем, Олександром Маркушем, Володимиром Бірчаком, Юлієм Гуснаєм, Дмитром Німчуком, Миколою Вайдою та іншими. В маніфесті зазначалося: «Кожний нарід лише доти жиє, поки захоронить свою мову, свою народну культуру, свої традиції, звичаї, обряди. Підкарпатський український нарід довгі віки жив у народній неволі, але в його душі не вгасала іскра народного духу, світила йому в темних часах лихоліття та підтримувала віру у кращу будучність. І нарід наш зберіг та передав нам, своїм нащадкам, чарівну пісню, наші прекрасні народні звичаї і незіпсуту народну милозвучну рідну мову, яку цілий науковий світ називає українською».

Далі в маніфесті констатувалося, що з відродженням у 20-і роки мови і культури закарпатських українців знайшлися вороги, які усілякими способами намагаються перешкодити їх національно-культурному розвитку, завести повсюдно московську мову, зробити з них окремих «карпаторусській народ» і таким чином довести до повної асиміляції. «На таку підлу, руйницьку роботу, на таке святотацьке посягання на наш найдорожчий скарб, на наші народні святощі, на нашу рідну мову і культуру – говорилося в маніфесті – ми, свідомі сини свого народу, без огляду на свою релігійну й партійну приналежність, без огляду на те, чи то інтелігент, чи то селянин чи робітник, не можемо дивитися з заложеними руками. Ми є вірними громадянами нашої демократичної держави, але в мовних і культурних справах ми були й будемо частиною великого 50 мільйонного українського народу і цієї нашої народної та культурної єдності ніколи нізащо не зречемося. Для заманіфестування нашої української свідомості, сили й єдності, для установлення плану дальшої нашої праці і боротьби за нашу мову, культуру та кращу долю скликаємо на 17 жовтня (октобра) 1937 Всепросвітянський з'їзд в Ужгороді».

17 жовтня з самого ранку поїздами, автобусами, автомобілями, возами, пішки прибували до Ужгорода на Всепросвітянський з'їзд люди, йшли до кафедрального собору, де Службу Божу з великими урочистостями провів єпископ Олександр Стойка. Гарну проповідь національно-релігійного змісту виголосив просвітянин проф. о. Людвик Міньо. Люди стояли біля переповненого храму з десятками синьо-жовтих прапорів. О 10 годині 15 хвилин розпочався урочистий похід. Попереду йшла кінна бандерія на чолі з Василем Климпушем з

Ясіня та Йосипом Данком з Баранинців. Ший коней були оздоблені синьо-жовтими стрічками. За бандерією їхали велосипедисти з прикрашеними синьо-жовтими стрічками колесами, далі йшли пластуни і пластунки з Ужгорода, Мукачева, Берегова, Хуста, верчанський оркестр, дві гуцулки з великим лавровим вінком, просвітяни з таблицею «Всепросвітянський з'їзд», слідом за ними – почесні гості, в тому числі голова львівської «Просвіти» д-р Іван Брик і головна рада «Просвіти», за ними – оркестр із села Руське у Словаччині, просвітяни із сіл Руське і Снина, учні учительської семінарії, просвітяни з Йоврі, Оноковець, Буківцьової, жіноча учительська семінарія, Хустський театр «Нова сцена», далі Пряшів, Кошице, Бардіїв, Михайлівці, Крайна Поляна, Крайна Бистра, Бодружалъ, Чорна, чисельна делегація з Кальника на Мукачівщині...

(Далі буде)

Павло ФЕДАКА

МІОК Проект МІОКу до 50-ліття Світового Конгресу Українців

«Мала нагоду працювати у СФУЖО і СКВУ/СКУ понад 20 років. Як Голова Світової Декади Української Родини СКВУ-СФУЖО (1980-1990) можу сказати, що це була боротьба за християнську родину і проти мішаних подруж, протидія насильній русифікації в Україні та штучному поселенню москалів на територіях України для скоршого зануку українства. Як Голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (1992-2002) і друга заступниця Президента СКУ мала нагоду співпрацювати з провідними діячами діаспори та провідниками демократичного руху в Україні. Коли Україна стала незалежною, все цілковито змінилося: нові пляни для Діаспори і для України; зустрічі та переговори з представниками Української Держави; моральна підтримка України в боротьбі за демократію; повернення Україні забронених режимом інформацій і скарбів; інформування Діаспори та України про пляни і працю СКУ-СФУЖО; початок спільних проектів СКУ і СФУЖО – цих двох світових установ. Особливо приємно було родинно співпрацювати в СКУ, бо ж мій чоловік Ярослав Соколик був Генеральним Секретарем, а син Всеволод – Референтом Спорту. Ті роки були найцікавішими в громадській праці в моєму житті».

Оксана Бризгун-Соколик,
Почесна Голова СФУЖО (1992-2002 рр.).

В КИЄВІ – МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «СИСТЕМА ШКІЛЬНИЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ»

Українська Всесвітня Координаційна Рада провела у Києві 21 серпня 2017 року Міжнародну науково-практичну Конференцію «Система шкільництва української діаспори». На Конференцію від Союзу українців Румунії були запрошені голова Микола-Мирослав Петрецький, член Президії УВКР, та почесний голова СУР, член Контрольної Комісії УВКР Ст. Бучута.

Українська Всесвітня Координаційна Рада – незалежна міжнародна, неприбуткова громадська організація, яка об'єднує українські організації в Україні та з-за кордону, згідно з рішенням Установчих Зборів. Основне завдання УВКР є забезпечення та захист національно-культурних, мовних, освітніх, економічних, інформаційних, професійних, соціальних та інших інтересів українських громад в Україні та поза її межами.

Члени УВКР можуть бути громадські організації України та українського зарубіжжя, які визнають мету, завдання і напрями діяльності УВКР, її Статут, сплачують членські внески, вносять кошти на здійснення окремих проектів і програм УВКР і беруть активну участь у виконанні статутних завдань організації.

Метою УВКР є утвердження інтересів світового українства у всіх сферах шляхом координації діяльності громадських організацій і діячів в Україні і українському зарубіжжі та співпраці з вітчизняними урядовими, підприємськими, громадськими структурами, сприяння збереженню національної ідентичності українців, зміцненню й розбудові національної, незалежної, соборної, демократичної Української держави, формуванню і розвитку засад громадського суспільства в Україні.

Між іншими завданнями УВКР є й:

– координація дій всіх організацій-членів УВКР, спрямованих на збереження національної ідентичності й задоволення національно-культурних потреб українців у країнах поселення, на розвиток співпраці України із закордонним українством.

Союз українців Румунії як громадська організація українського зарубіжжя є членом Української Всесвітньої Координаційної Ради.

Членами УВКР є українські громади та організації Європи, Австралії, Нової Зеландії, Південної Америки, Північної Америки, Східної діаспори, України та Японії.

Голова Української Всесвітньої Координаційної Ради – Михайло Ратушний (Україна).

Міжнародна науково-практична конференція «Система шкільництва української діаспори» проходила у залі Вченої Ради Київського Національного Університету ім. Тараса Шевченка.

Відкриття Конференції та вступне слово мав голова УВКР

Михайло Ратушний. Від імені Міністра культури України Євгена Нищука вітання учасників Конференції передав голова УВКР, а від імені Міністра освіти і науки України Лелі Гриневич передав заступник міністра О.М. Рошкевич.

Після вітання учасників Конференції слідувала головна подія: нагородження переможців III міжнародного конкурсу на звання «Кращий учитель української мови за кордоном».

Делегат Міністерства освіти і науки представив «Наказ» Н-р 860 від 14.06.2017 р. про підсумки III Міжнародного конкурсу «Найкращий учитель української мови за кордоном» у 2016/2017 навчальному році. А також й Затвердження Наказу Міністра освіти і науки України разом із Списком лауреатів і дипломантів III Міжнародного конкурсу «Найкращий учитель української мови за кордоном» у 2016/2017 навчальному році:

I. Номінація «Учитель початкової школи»;

II. Номінація «Учитель загальної середньої школи».

Після нагородження слідували доповіді учасників Конференції:

– Микола-Мирослав Петрецький, голова СУР, депутат румунського Парламенту;

– Богдан Глайко – директор Національного науково-дослідного інституту українознавства;

– Катерина Осперовська – професор доктор психологічних наук Львівського Національного Університету ім. Івана Франка;

– Філіпчук Георгій Георгійович, академік Національної Академії педагогічних наук України;

– Наталія Іванівна Гавдира, доцент Тернопільського Національного Технічного Університету ім. Івана Пулюя, кандидат філологічних наук;

– Людмила Мельник, директор, керівник Української школи в Москві.

Творчий колектив Всеукраїнської українознавчої гри «Соняшник» звернувся до учасників до співпраці. Гра «Соняшник» існує в Україні вже впродовж восьми років. Головною метою гри «Соняшник» є зацікавлення учнів і учениць україністикою, формування щирого й сталого інтересу до національної мови, літератури, історії, звернення до глибинних духовних надбань українського народу.

Всі учасники в своїх промовах визначили велику роль у вивченні української мови та в забезпеченні української мови та в забезпеченні підручників...

На жаль, учителі української мови з румунських шкіл не постаралися взяти участь в цьому змаганні.

Степан БУЧУТА

Перші феміністичні нюанси на Західноукраїнських землях

(Продовження з 13-14 числа 2017 р.)

Першим кроком до здійснення мрії було заснування «Товариства руських жінок» у 1884 році. Це товариство повинно було стежити за найновішими літературними напрямками, якнайскоріше передати їх народу, аби виробляти ясне розуміння становища жінок та ознайомити їх з провідними ідеями емансипації у світі.

8 грудня 1884 року «Товариство руських жінок» скликало свої перші загальні збори у м. Станіслав (сучасний Івано-Франківськ). Ці перші жіночі збори були тріумфом нових ідей, які, будучи переконливо подані, захопили уми й серця зібраного жіноцтва.

На збори прибуло понад 100 жінок з усієї Галичини. Н. Кобринська була головою зборів та мотором товариства. Письменниця Олена Кисілевська так згадувала цю подію: «...З усього в пам'яті залишився один образ: на естраді говорить поважна, висока, шляхетна пані. Вся в чорному. Чорна буйна чуприна. Біле обличчя. Слова її, як ритм бойової музики, вливаються в душу. Я почуваюся немов молодий доброволець, що стає в ряди вояків. Гаряча промова Наталі Кобринської зачарувала присутніх. Особливо для молодших душ, спраглих небуденства й нових доріг, вона була п'яним нектаром».

Олена Пчілка
(1849–1930)

«Смутна історія нашого народу й смутна доля його жіноцтва» – так починає Н. Кобринська свою статтю «Руське жіноцтво в Галичині в наших часах». Письменниця аналізує у названій праці нестерпно важке становище жінки в родині, а також в суспільстві, та прагне підкреслити причини, які довели жіноцтво до цього важкого становища. Вона вважає, що основна причина, що призводить до такого стану речей, криється в недоліках суспільного ладу – «в розділі між чоловіком і жінкою, як способом заняття, так і відповідним до того вихованем, котрий нігде так виразно не проявляється, як в середній верстві. Тут жінка майже вповні залежить від зарібку чоловіка, і для того-то кожда родина поперед всего і головне старається дати хлопцеві через науку кусник хліба і спосіб до утримання на майбутнє цілої родини. Він уже змалу знає, що він хлопець, що він має бути розумний і з того хліба їсти, що його сестри ніколи не будуть уміти того, що він, так само як і мати їх не має о тім поняття».

(Далі буде)

Беатріса ПОПОВИЧ

III. ТВОРЧІ ПОЧАТКИ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ ЗЛИВАЮТЬСЯ В РУСЛО ПРЕДВІЩЕНОЇ „ЦАРІВНИ”

З КИМПОЛУНГУ ПОЧИНАЮТЬСЯ ШЕДЕВРИ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

(Слідами життя і творчості української Царівни на Південній Буковині)

(Продовження з попереднього числа)

За короткий час я мав нагоду читати українською мовою творчі початки Ольги Кобилянської, і насолода була не малою коли відкриваєш у початках сімнадцятилітньої авторки такі вдалі жіночі постаті як Гортенза, Стефанія, Ядвіга, Агнеса, Олена, тощо, постійно шліфованих від твору до твору для друку, які зростали комплексністю душевного аналізу освітленням таїнств їхнього серця, подібно до прози німкени, румунського походження Марліт, якою укріплювала і відроджувала „пригнічену жіночу душу”, признавалася О. Кобилянська у Щоденнику з 27 липня 1884 р. (Там само, с.792). Нарис „Гортенза...”, як і слідуючі німецькомовні твори, основуються здебільшого на записах свого Щоденника, в якому авторка записувала різні події з власного життя, і тому, поруч творчої фантазії, що охоплювала письменницю цілими ночами, портрети і характери зростали зі спільних життєвих подій героїв та героїнь, зокрема, між якими впізнаємо власні життєві турботи двійника авторки Гортензи з Кимполунгу, що любила їздити на коні Діадар, нераз, як стріла, з друзями по сусідніх лісах та горах. З журналу і листів Гортензи впізнаємо глибину дівочої душі у поривах любові до розумних і приємних мужчин, до музики, співу й фортепіано, до своїх двоюрідних сестер та до подруг, до свого ідеального стремління в любові, що нераз кепкує і може подарувати тобі несподіваного і небажаного професора Лордена замість Шторфера, якого любила два роки.

Це – на перший погляд – сімейний праобраз аристократки, що виповниться технікою журналу у шедевр „Царівна” (1896), де образ Наталії Веркович ускладнюється потіхою й горем завзятою боротьбою за здійснення життєвих ідеалів – вільного і рівноправного життя на підставі освіти, любові без границь і творчої спроможності людини. Без вагань можна сказати, що самий образ Царівни став творчим ідеалом всієї ранньої творчості Ольги Кобилянської – початковий німецькомовний період (1880-1887рр.) та період українських синтезів і шедеврів (1887-1897 рр.). Не те ж обличчя у героїні Ядвіги Клайн („Доля чи воля”), польки, сироти по батьку, яка з матір’ю служать у старого, грубого і скупого дядька, що пригнічує душу своїх опікунок, які важко працювали на науку його сина. Ядвіга не зазнала жодних розваг, крім рокової зустрічі з далеким братом та науки – читання і гри на роялі. Коли у вісімнадцять років мама вивела вперше дівчину на бал, ніхто на неї не дивився, бо „була негарна і чорна” думала дівчина сама про себе, переконана, що й ніколи не віддасться. Мати боїться, що гіркої долі не уникнути убогим людям і, зокрема жінкам, але Ядвіга вирішує боротися за кращу долю через освіту. Вона здобуде її з допомогою брата та свого дядька, якого обіцяє дозирати як майбутня лікарка. Випросивши ледве-неледве 80 гульденів від дядька, бере уроки у професора і зростає ще більше в науці, як доказує близьким знайомим в її помислах про життя, про долю та волю, про емансипацію жінок. На жаль, мати тяжко захворіє і помре, а Ядвіга прямо падає у відчай і дуже важко прийде до себе. Здавалось, що життя не принесе жодної потіхи, поки не пробудилась знову воля і рішення боротися за свій професійний ідеал, тим більше, що була сиротою. Переїде жити до брата, де в атмосфері поваги й любові продовжуватиме успішно освіту на лікарку. Несподівану насолоду, але й біль, принесе їй візит до близьких друзів Ірми та Айхена, де вона радітиме їхніми дітьми, а найбільше щирістю Айхена, бувшого коханого, що жалів давні суперечки на різні наукові теми і

дякував Ядвізі, що навчився від неї любити й поважати ближнього, зокрема Ірму, бути терплячим та не скаржитися нікому ні в чому. Радий зустрічі, Айхен, на пораду Ірми, прибігає розважати „мрійливу вчену” і пояснює їй, що вона „дуже-дуже розумна, дуже цілюща, розсудлива, однак із серцем, що засохло від „мудрих переконань”, судження, які розчарували Ядвігу, що поважала чоловіків, але за таку „похвалу з доганою” призналася йому, що помилилася. Айхен відказує на освіту, якою Ядвіга придушувє любов (див. „Доля чи воля”, Т.3, с. 606), тому що наука не годиться з почуттями любові. Ядвіга згадує першу любов, якою розбудила кам’яне серце Айхена і запримічує, що в них поняття – різні: вона думає, що перша любов кормиться з власного життя і стражданням „розпалюється та полум’яніє”, пускає в душу „глибоке коріння”, є правдива, але й остання, виснажлива (Там само, с.607), а він признає, що так буває, коли додержуєшся першої любові і, хоч поступив інакше в житті, оцінює Ядвігу за її здатність заглядати „на дно душі”, яка навчає правди. Айхен зрозумів силу її душі і гадає, що вона і горе придушувє розумом та приховує боротьбою за жіночі права своїм ораторським даром і красномовністю, те, що Ядвіга заперечує, бо вона ж не лицемірна і боротьбою захищає „придавлене почуття волі” (Там само, с. 608). Лицемірною вона могла б віддатись і вдавати любов до чоловіка за принципом Макіавеллі: „Мета виправдовує засоби”. Відчуваючи натяк, Айхен обурюється за її постійні повчання, за її зарозумілість у всьому, які ведуть до гордості, зневаги та розчарування. За таке ставлення Ядвіга вважає Айхена самолюбцем та егоїстом, примхи, які Ірма-первачка приховує в ньому, те, що освічена жінка не терпить. Розгніваний Айхен навіть перед Ірмою не терпить і вагається над благородним покликком Ядвіги до клініки та насміхається з її любові „списування паперу плодом фантазії і літературної праці” (Там само, с.615), знуцання, яке дівчина не витерпить колишньому коханому і втече зперед них, обриваючи свій візит, хоч Ірма та Айхен умоляли її. У брата Ядвіга закінчить останні курси та іспити, стане справді благородною лікаркою і не жалітиме свого поступу не нав’язувати свою волю чоловікам, хоч залицались до неї. Скільки подібностей між Ядвігою і авторкою, для якої ідеалом життя не була клініка, а література, хоч через домашнє горе не було грошей навіть на улюблені книжки, далєбі на освіту і на життєві потреби сім’ї: „Життя справді жалюгідний фарс, повний горя і всілякого безглуздя. Генця невиліковно хвора, знову ніс. Стефко боїться війни. Макс бідує, бабуся лежить уже при смерті. Сясько вчиться, гірше нікуди, вдома немає грошей! Чи мені сміятися, чи плакати? Я смертельно поранена і хотіла б поринути у довгий сон” (Щоденник, 21 грудня 1886 р.). Запримічуємо, що оця соціально-філософська хроніка з життя Ядвіги про силу долі і волі переповнена автобіографічними елементами, що становлять основу майбутньої Царівни, яка, всупереч нещасливої долі освітою та силою волі, підніметься в ряди українських класиків.

Третя новела „Картина із життя Буковини” просвітлює дійсність чудовими рефлексіями-мотто Шекспіра, що в „пилі століть” „істина сховалась би під нами” та біблійною мудрістю висловленою Персієм Біші Шеллі, що „Природа щедро... наділила всіх розумом і волею, щоб людина володіла землею і щоб розумом служила людині” (О. К., Т. 3, с. 679).

(Далі буде)

Іван КІДЕЩУК

ПОДОРОЖ В ПОШУКАХ НАШОГО КОРИННЯ – З БАНАТУ ДО ЗАКАРПАТТЯ

Щоб дізнатись, звідки прибули українці до Банату та про причини їх міграції в кінці XIX – початку XX стт., потрібно прочитати монографію про українські села Банатського краю, зокрема про село Копашиль Карашсеверінського повіту, що її написали історики проф. Петро Кімпан та проф. Іван Кімпан під заголовком «З високої Верховини – до Зеленої ліщини», виданої 2008 р. СУР і редакторами часопису «Вільне слово».

На цю тему голова організації повіту Тіміш Юрій Глеба запланував сформувати колектив українців з п. Тіміш, який відвідав би Закарпаття слідами своїх предків.

План здійснився в цьому році з допомогою голови і депутата СУР Миколи-Мирослава Петрецького. Таким чином, 26-го вересня група з 20-ох осіб, внуків та правнуків переселенців з Банату вирушили в екскурсію з м. Тімішоари до Сату-Маре, де нас зустріла п. Ірина-Люба Горват – голова Сатумарської організації і генеральний секретар СУР, яка уточнила, що вона пунктуально розповіла, як сусідка із Закарпаттям, про те, як саме пройде наша екскурсія, прийняття і т.д. в Україні.

Після переходу кордону в українській стороні нас зустріла п. Жанна Миколаївна Микитюк – Велятинський сільський голова Хусту, був забезпечений готель; 27 вересня після сніданку і короткого відвідання міста Хуст на нас чекала поїздка з Хуста до Міжгір'я. Переїхали села: Вучково, Нижній Бистрий, Пилипець та інші села. Цікаво було для всіх, де зупинились, де щось запитали, всі відповідали словами: говірка, як в українців із Банату. Одні дивувались, кажучи: ми тут у Копашелі, у Зоріле, Корнуцелі. Після обіду ми добилися до Міжгір'я, розміщені в готелі «Жива Вода». Трохи погуляли в центрі міста. Вечором о 9-ій годині була присмна зустріч із молодим етнографом і заступником голови Міжгірської райради Михайлом Буришином, познайомились, згадав, що має родину свого діда в Банаті, розповів про історію закарпатських українців, – як збереглися традиції, як почали міграцію групи гуцулів, лемків, бойків. Цікава була вся інформація, наші туристи питали про родину, назву сім'ї, а п. Михайло, знаючи, в котрих селах вони проживають, пояснив все; цікава була розмова наша, а прикінці ми заспівали разом українські пісні, народні, а п. Михайло і сам проспівав кілька улюблених пісень. На другий день наша група продовжила свою дорогу в шуканнях родин, сіл Сойми, Дубове, Торунь, Нижній Студений. Одні знайшли свою родину, зустрілись на 2-3 години, а частина групи тим часом відвідала Туристичну зону Шепіт, цікаву в горах Водоспад. Слідували – Колочава, Лази, Синевирська Поляна і Синевир. Колочава – велике селище, багато в ньому сіл; там відвідали Музей-комплекс «Старе Село» під відкритим небом – найцікавіший для гостей, зона стародавньої Верховини, історія місцевих жителів.

Комплекс заміщує аж 10 музеїв. Інтересно! Але часи бігли, скоро вечорилось, перейшли Синевирську Поляну, Синевір. Раптом там – чудовий природний парк, гірське озеро, яке знаходиться між високими горами, його ще називають «Синім оком Карпат». Розказував нам наш етнограф п. Михайло і про давні легенди, про це гірське озеро...

Ми дивувались, питаючи, коли ті смереки виростили, такі високі, що й неба не видно. Такі гори високі, швидкі ріки, джерела мінеральних вод, а до того, ще і тваринний світ – 49 видів тварин, 88 видів птах, багато рибин різного роду. Хто має нагоду подорожувати горами та долинами парку Синевир, той забуде всі турботи і загальні проблеми, бо таку зону рідко можна зустріти. Шкода, що день ставав дедалі коротшим, щоб ми змогли побачити все, а до того, і дороги не найкращі.

Повернулися вечором з чудової туристичної зони в Міжгір'я, в готель, а після вечері була інша зустріч з молодим мером селища Міжгір'я Віталієм Цімботою – теж цікаві дискусії – обговорили минулий, теперішній період, думки, ідеї, життя

молодого покоління і багато, пов'язаного з нашими українцями. На другий день ранком група туристів покинула Міжгірський район і направились до м. Львів. Там ждав на групу керівник-гід п. Олександр Саша, і разом ми відвідали старе місто Львова. Наш гід розповів все значне про цей історичний центр, старовинні будівлі, старий центр історії і культури, – багато туристів проходять тими вуличками. Відпочили вечором у готелі. Та дорогою дня знову рушили в дорогу і гарна дорога довела нас до Берегова, – зупинились кілька годин, відвідали центр міста, зробили покупки, далі був автобус, який мчав безперестанку аж до кордону. Ми швидко перейшли кордон і направились до м. Сату-Маре. Був вечір, ми відпочили, проночували, а після сніданку в неділю наш мікробуз попрямував до Тімішоари.

Залишили ми Україну, Закарпатську область, район Міжгірський, там, де наше коріння, рідна мова, пісня єдина, гори, береги, безкінечні ліси, озера, (а ще, до того, нам всі говорили нашою материнською мовою), велику родину з думкою, що ще стрінемось і пізнаємо тих, котрих не змогли всі пізнати. Мета подорожі була така; на жаль, з різних причин ми не змогли цього. Одним це вдалося – знайшли родину, були щасливі та обіцяли тримати зв'язки. Шкода, що не всім. Може, іншим разом буде краще.

На закінчення, про згадану вище екскурсію щиро дякуємо організаторам з боку нашого СУР, всім, хто нам допоміг у нашій поїзді на прадідівську землю.

Фото і текст:
Анна БЕРЕГІЙ

◆ С Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І Ж Е Ї ◆

ЗОЛОТА ОСІНЬ ЗАГОСТИЛА ДО НАС!**Н. ЗАМРІЯ****ЧАКЛУНКА**

Осіну фарби готувала,
У відерця наливала.
Змішувала, чаклувала,
Потім все розфарбувала.
Придивіться, все довкола
Стало різнокольоровим!

КОРОЛЕВА ОСІНЬ

Королева Осінь
Всіх до столу просить.
Всіх без винятку частує
Й для Зими запас готує.

ЗАГАДКА

На городі восени
Лежать жовті кабани,
Прив'язані за хвости,
Щоб не здумали втекти.
(гарбузи)

Л. ПОВХ**ЖАБКА**

Журилась під осінь
Малесенька жабка:
Уже потемніла
У соняха шапка
І жовтими стали
Листочки у клена,
А я іще й досі
Зелена-зелена!..

31 жовтня – ДЕНЬ ЧОРНОГО МОРЯ

Перші згадки про Чорне море зустрічаються в документах, що відносяться до V століття до нашої ери. Саме по Чорному морю Ясон і аргонавти йшли до Колхиди за золотим руном.

1. Давньогрецька назва моря – Понт Аксинський (грец. Πόντος Ἄξενος), що означає «Негостинне море». Можливо, що море було названо так через труднощі з навігацією. Пізніше, після вдалого освоєння берегів грецькими колоністами, море стало називатися Понтом Евксинським (грец. Πόντος Εὐξενος, «Гостинне море»). По-румунськи Чорне море називається Marea Neagră.

2. Характерною особливістю Чорного моря є повна (за винятком деяких бактерій) відсутність життя на глибинах понад 150-200 м. Справа в тому, що глибинні шари Чорного моря насичені сірководнем.

3. У схемі течій Чорного моря виділяються два величезних замкнених кругообіги з довжиною хвилі 350-400 км. На честь океанолога Миколи Кніповича, який першим

описав цю схему, її назвали «Окулярами Кніповича».

4. Єдиний великий півострів Чорного моря – Кримський.

5. У Чорному морі мешкає 2500 видів тварин. Це дуже мало (для порівняння, в Середземному живе близько 9000 видів). На дні Чорного моря мешкають мідії, устриці і молюски – хижак рапана, занесений кораблями з Далекого Сходу.

6. Серед планктонних водоростей, що мешкають в Чорному морі, є дуже незвичайний вид – ночесветка. Вона володіє можливістю світитися, і саме через неї в серпні Чорне море іноді світиться.

7. Ссавці представлені в Чорному морі двома видами дельфінів, морською свинею і білочеревим тюленем. Деякі види тварин заносяться в Чорне море через протоки Босфор і Дарданелли течією.

8. Єдина масова акула, що мешкає в Чорному морі, – це колюча акула катран. Вона боїться людей і рідко підходить до берега. Єдину небезпеку для людини становлять спинні плавники катрана, які забезпечені великими отруйними шипами.

9. Найнебезпечніша риба Чорного моря – це морський дракончик. Колючки його спинного плавника і зябрових кришок містять сильну отруту. Також небезпечні чорноморські скорпени і скат-хвостокол з отруйними шипами на хвості. Його називають рибою-котом.

10. Гори навколо Чорного моря постійно ростуть, а саме море збільшується. І, якщо гори підростають всього на кілька сантиметрів в сторіччя, то море зростає зі швидкістю 20-25 сантиметрів за 100 років. Стародавні міста Тамані вже опинилися на дні морському.

◆ Е Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І Ж Е Ч І ◆

Знай і шануй своїх!**ЕЛІСАБЕТА ОЛЕНЮК-ЛИПА**

◆ Всесвітньовідома румунська спортсменка українського походження.

◆ Найкращий весляр світу ХХ-го століття!

◆ Перший весляр, який завоював коли-небудь 6 Олімпійських медалей;

◆ Перший весляр, який завоював коли-небудь 7 Олімпійських медалей;

◆ Перший весляр, який завоював коли-небудь 8 Олімпійських медалей;

◆ Перша жінка, яка стала генералом в Румунії;

◆ Найстарша веслярка, яка завоювала Олімпійське золото віком в 35 років;

◆ Найстарша веслярка, яка завоювала Олімпійське золото в 39 років;

◆ Вона завойовниця-рекордсменка, яка завоювала 2 золоті Олімпійські медалі!

◆ Елісабета Оленюк-Липа з 2009 року – Доктор фізичного виховання та спорту.

◆ Голова Румунської Олімпійської Федерації з веслування.

◆ Займала посаду Міністра Фізичного виховання та Спорту!

... Народилась Пані Елісабета в селі Киндешти, Ботошанський повіт, 26 жовтня 1964 р. в українській сім'ї Оленюків! Про це по румунському телебаченню TVR1 в програмі, приділеній меншинам, «СПІВЖИТТЯ», говорила Пані Елісабета Оленюк-Липа. Було радісно і гордо слухати, що такої особистості ЛЮДИНА так гарно, з любов'ю говорила про своє дитинство. Про звичаї зимові, про різні дитячі пригоди. Про те, що і син Пані Елісабети теж до бабусі хилиться, бо там виростав, там їв найсмачніші українські страви, любив і любить тамтешні звичаї! І коли йому забракне всього цього, спішить до бабусі!

Побажаймо Пані Елісабеті Оленюк-Липі багато подальших успіхів у праці та домашнього щастя і любові!

І.П.-К.

Цікаво знати...

◆ Фараон ніколи не показував свого волосся – він повинен був завжди носити особливий головний убір під назвою немес. Як виглядав цей головний убір, ми знаємо завдяки золотій масці фараона Тутанхамона.

◆ Для того, щоб мухи не докучали фараонові Пепі II, біля нього завжди знаходилися кілька рабів, обмазаних медом, які «відволікали» на себе настирливих комах.

◆ Єгипетські жінки і чоловіки носили макіяж зеленого кольору (зроблений з міді) і чорного (свинцевий).

Ввжалося, що такий макіяж має цілющу силу. Спочатку макіяж використовували не для краси, а для захисту від палючих променів Сонця.

◆ Ще одним цікавим фактом про Єгипет тих років є те, що у той час деякі люди спали на подушках, які були наповнені камінням.

Легенди про осінні квіти

Красивими і водночас дуже сумними є легенди про походження квітів, особливо осінніх. Одними з найпоширеніших у нас є айстри, хоча родом вони з Північної Америки. Їх забарвлення надзвичайно різноманітне, а тонькі пелюстки зазвичай асоціюються із зіркою. Тож, не дивно, що в більшості легенд айстри ведуть своє походження від зірок.

Колись індіанці Північної Америки розповідали, що один молодий мисливець, безтямно закоханий у найвродливішу дівчину племені, пообіцяв подарувати їй зірку з неба, якщо вона погодиться одружитися з ним. Ввечері, коли на небі спалахнули зорі, всі чоловіки племені зібралися подивитися,

як хвалькуватий наречений виконає обіцянку. Юнак підняв лук і вистрілив. А через мить високо в небі розсипалася на палаючі іскри сріблиста зірка. Розгнівався Бог на смертного, що насмілювався збивати з неба зірки, адже якщо всі наслідуватимуть його приклад, на небі нічого не залишиться! І наслав Бог на землю страшну бурю. А коли вона стихла, сміливця, який збив з неба зірку, вже не знайшли. Тільки схили навколишніх пагорбів густо рясніли красивими променистими квітами. Відтоді індіанці називають їх айстрами або „зірками, що падають”.

В легендах інших народів айстри також вважаються частинами зірок і символом смутку за втраченим раєм, за неможливістю піднятися в небо.

(Далі буде)

Сторінки склала Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Відбулася Національна конференція педкадрів української меншини

13 – 14 жовтня ц. р. комісія з навчання Союзу українців Румунії разом із Міністерством Національного Виховання та Клузьким Університетом ім. Бабеша-Бойоя організували в приміщенні залу засідань ім. Міхая Емінеску Клузького університету конференцію педагогічних працівників. За участю організаторів, радника у Міністерстві Національного Виховання Ельвіри Кодрі, голови Клузької організації СУР лектора д-ра Івана Гербіля та лектора д-ра Михаєли Гербіль з Університету ім. Бабеша-Бойоя конференція пройшла в конструктивних умовах.

На заході були запрошені депутат Парламенту Румунії та голова СУР Микола-Мирослав Петрецький, продекан Клузького університету проф. д-р Дорін-Іоан Кіра, унів. проф. д-ри Крістіан Стан та Гораціу Каталано з факультету психології,

голови повітових організацій СУР Мирослав Петрецький, Люба-Ірина Хорват та викладачі університетів: Володимир Антофійчук, Анамарія Гавріл, Анджела Робу, Роман Петрашук.

Під час конференції Ельвіра Кодря акцентувала на увазі учасників конференції щодо пріоритетних напрямків розвитку в 2017-2018 навчальному році (регламенті, спецефічній методології, шкільних програмах з української мови, музики, історії та традицій нацменшин для шостих та сьомих класів). Також були висвітлені викладачами пропозиції для покращення процесу навчання рідної мови (обладнання шкільних кабінетів, забезпечення транспорту учнів на різні виховні заходи, видання спільних навчальних університетських програм, за якими викладається українська мова, опублікування представлених доповідей на різних наукових конференціях, необхідності підручників, організації курсів для підвищення кваліфікації педкадрів та ін.).

На закінченні конференції педкадрів пан Микола-Мирослав Петрецький, депутат та голова СУР, вручив усім учасникам грамоти і побажав присутнім викладачам успіхів в навчальному 2017-2018 році.

Роман ПЕТРАШУК

Виступ Президента під час урочистого заходу «Парад військ»...

(Закінчення. Поч. на 9 стор.)

У країна готова дати жорстку військову відсіч агресору в його спробі піти у наступ. Але все ж таки ми виходимо із пріоритетності мирного, дипломатичного, політико-правового шляху повернення Донбасу та Криму.

Я впевнений у наших союзниках. І для нас є надзвичайно символічною участь зараз, в цьому параді, керівників оборонних відомств і військово-службовців Збройних Сил Великої Британії, Грузії, Естонії, Канади, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, Румунії і Сполучених Штатів Америки.

Нарешті, я впевнений і в тому, що нам вистачить розуму і сил, щоби політичну боротьбу всередині країни утримувати в межах європейських стандартів цивілізованих стосунків влади та опозиції. Щоби ворог не зміг підірвати нас із середини. Щоби «п'ята колона» і не думала підняти голови. Щоби отаманщина не руйнувала основ державності. Словом, щоби в політичному протистоянні ми самі себе не знищили.

Що додає оптимізму? Російська агресія згуртувала нас в єдину політичну націю. Традиційні українські хутори, - де що не хата, то обов'язково з краю! - об'єдналися в єдину патріотичну родину, яка б відстояла свій спільний дім.

Постало громадянське суспільство небайдужих, патріотично налаштованих людей, яке є ключовим моїм союзником в проведенні реформ.

Ми пізнали реальну ціну справжньої свободи! Наша Незалежність народом омріяна, на референдумі узаконена. І народом захищена від зазіхань з боку Росії!

Саме через те, що сьогодні такий великий день, розмову про наші старі проблеми і нові виклики, свідомо залишаю на будні. Вона обов'язково відбудеться найближчим часом.

Але про моральний орієнтир хочу сказати прямо зараз. Кардинал Любомир Гузар закликав ставитися до України згідно заповіді Божої «шануй отця і матір». «Україна, - вчив Владика, - в широкому значенні національна родина, іншої в нас нема. Треба сказати собі, що я народився українцем, так Бог дав, і я маю обов'язок дбати про свій народ».

Це настанова не лише для влади, а для всього суспільства, бо Його блаженство також наголошував: «Якою буде наша рідна Україна, залежить від нас, від кожного з нас. Україна буде такою, якою ми її зробимо... Усі ми на служінні правди, добра і краси».

Незалежність – в надійних руках нашого покоління.

3 26 річницю Незалежності України!

Слава українському війську!

Слава Збройним Силам України!

Слава українському народові!

Україні – слава!

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ: Головний редактор – Іван КОВАЧ

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ та Роман ПЕТРАШУК

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988

Adresa redakției: Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,
Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

**Наклад фінансований
Союзом українців Румунії**

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, непорушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.